

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ่ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนในการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ตามวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ่ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษาริบทชุมชนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำผึ่ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาจากภาคสนาม

สถานที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชนบ้านถ้ำผึ่ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ่ง ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านถ้ำผึ่ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 350 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คัดเลือกคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sample) เนื่องจากจะได้บุคคลผู้ปฏิบัติงานและสามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี จากประชาชนในหมู่ที่ 5 บ้านถ้ำผึ่งที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ผู้นำชุมชน 20 คน ผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 คน ผู้แทนส่วนราชการ 5 คน ประชาชนในชุมชน 20 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ คือ

การวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ่ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิจัยตามขั้นตอนที่ 2 พัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเทคนิค SWOT Analysis

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยง (Validity) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) เทคนิคการรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลบริบทชุมชนและบริบทชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการวิจัยชุมชนบ้านถ้ำผึ้งขึ้นมา 1 ชุด

1.2 ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยทั่วไปของจังหวัด โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แผนการพัฒนาของตำบลต้นยวน บ้านถ้ำผึ้ง รวมทั้งบทความ รายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายงานการวิจัยที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้แล้วเพื่อนำมาสรุปข้อมูลเพื่อเป็นแนวคิดในการวิจัยต่อไป

1.3 ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเชิงนิเวศ เอกสารทางการท่องเที่ยว เอกสารวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.4 จัดประชุมกลุ่มย่อยของชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำผึ้งเพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็น นำเสนอและสรุปผลจากการประชุม

2. เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 สอบถามกลุ่มผู้นำและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำผึ้งต่อไป

2.2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 50 คน โดยที่ประชุมประกอบด้วย คณะกรรมการวิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ได้ร่วมกันค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์เชิงรุก (ศักยภาพ + โอกาส)

จากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เอื้อต่อชุมชน แนวทางในการวางแผน คือ การดึงเอาจุดแข็งมาเสริมสร้างองค์กรและใช้โอกาสต่าง ๆ ที่มีประโยชน์กับชุมชนหรือองค์กรชุมชนในด้านความหลากหลายของทรัพยากรทางด้านดารท่องเที่ยว คือ นำมาสร้างหรือกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างการท่องเที่ยวทางธรรมชาติกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี

2) ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (ศักยภาพ + ความเสี่ยง)

จากปัจจัยภายนอกที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน เพราะแต่ละชุมชนมีความเข้มแข็งแนวทางในการวางแผน คือ การชะลองานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมภายนอก เน้นการขยายขอบข่ายงานชุมชนไปยังกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันในชุมชนในด้านเอกลักษณ์เด่นของผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบครบวงจรซึ่งเป็นทั้งแหล่งให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน การคมนาคมขนส่ง และความปลอดภัย

3) ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (ข้อจำกัด + โอกาส)

ถึงแม้สถานการณ์ภายนอกจะเอื้ออำนวย แต่ชุมชนยังมีข้อจำกัดอยู่ ซึ่งแนวทางในการวางแผน คือ การลดข้อจำกัด เสริมสร้างศักยภาพ และการใช้โอกาสที่จะเอื้ออำนวยในการสร้างความสัมพันธ์ สร้างพันธมิตร หรือเครือข่ายในการทำงานในด้านระบบขนส่งเพื่อบริการนักท่องเที่ยว คือ ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกให้มีการจัดระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก ปลอดภัย ได้มาตรฐานจนได้รับความไว้วางใจจากนักท่องเที่ยว

4) ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไขวิกฤต (ข้อจำกัดและความเสี่ยง)

เป็นสถานการณ์ที่เลวร้าย ซึ่งจะต้องเผชิญทั้งอุปสรรคภายนอกและปัญหาหรือข้อจำกัดภายใน แนวทางในการวางแผน คือ การหามาตรการในการป้องกันหรือทำให้ชุมชนมีการสูญเสียในระดับน้อยที่สุดได้อย่างไรเมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วว่าเกินความสามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้ก็ควรยุติในด้านความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน คือ ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว การตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการขาดน้ำ อุปโภค บริโภค และปัญหาขยะ

2.3 ดำเนินการประชุมโดยที่ประชุมมีการร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิด และร่วมกันปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระหว่างการประชุม และดำเนินกิจกรรมจะมีการบันทึกสรุปผลของในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนของชุมชน บ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และใช้เทคนิค SWOT Analysis ในการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถานที่ประชุมหมู่บ้านของหมู่ที่ 5 บ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดมีด้วยกัน 50 คน คือ กลุ่มตัวอย่าง วิทยากรกระบวนการและทีมผู้ช่วยวิจัย โดยมีกรอบการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. สอบถามกลุ่มผู้นำและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ บ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลต้นยวน

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 50 คน โดยให้ที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการวิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ได้ร่วมกันค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลต้นยวน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

3. ดำเนินการประชุมโดยให้ที่ประชุมร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมคิดและร่วมปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และร่วมกันกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การประชุมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 50 คน โดยให้ที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการวิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ได้ร่วมกันค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ประเด็นที่แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการกำหนดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

การตรวจสอบความเที่ยง (Validity) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษาหรือถ้อยคำและนำมาปรับปรุง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปข้อมูลบริบทชุมชนและบริบทชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านถ้ำผึ้งตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วนำมาวิเคราะห์จากแบบบันทึกการประชุมโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นรวมที่จะต้องนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี